



מישפחתי. הייתי מוכנה לשאת בכל הדבר רים האלה ולהילחם בהם. לא הייתי מוכנה, או מודעת, לבעיות שיווצרו ליילדי עצמו.

עד שהוא הלך לגן-הילדים הכל היה בסדר. נכון, אני מתגוררת בשכונה קטנה וכולם מכירים את כולם, ומבעל המכולת ועד לשכנה שממול, כולם ידעו שילדתי מחוץ לנישואין. היחס ברחוב היה אהד. אולי מעורב ברחמים אפילו. אני יודעת שריכזו, אך הדבר לא נגע לי כלל. לילד היו צובטים בלחי כשהיינו עוברים ברחוב, ומחלקים לו סוכריות ליד המכולת. אבל כשהוא הלך לגן-הילדים התחילו הבעיות. הילד הזה לא ידע בכלל שקיים מושג שנקרא אבא. אני עצמי יוצאת מדי פעם עם גברים, אך איש מהם לא היה אצלי בבית. הדמות הגברית בחייו של בני היא

אינם מקנים כל הקלות לאם הלא-נשואה, וצעקתה של ח"כ אורה גמיר, שהיא אחת העומדות בראש אירגון נעמ"ת, להעניק מעונות-יום הינם לילדים, היא בבחינת צביעות גמורה.

במקום לבוא לעזרת האם הלא-נשואה מאיים האירגון כל שני וחמישי בהוצאת ילדיה של אם כזו מן המעון במידה שהיא לא תעמוד בתשלום החודשי.

אמהות לא-נשואות נאלצות לשלם מחיר מלא עבור המעון, על-פי דירוג מיוחד של משרד-העבודה. אם לא-נשואה שמצ- בה הכלכלי עביר, משלמת יותר מאם נשואה שבעלה מרוויח משכורת גבוהה אך משכורתה נמוכה, שכן התשלום עבור המעונות נקבע על-פי משכורתה של האם. אך עד שהילד אינו שואל שאלות, אין מתעוררות בעיות לבד מזו הכלכלית. מתי,

## הבעיות מחילוח כאשר הילד מגיע לגיל שבו הוא שואל שאלות

אבי, המתגורר מחוץ לעיר ואינו שומר על קשר הדוק איתנו, ואו, פיתאום, הילד בא הביתה והתחיל לשאול איפה אבא שלו. אמרתי לו שאבא שלו בחוץ-לארץ, והוא נרגע. כעבור זמן-מה הוא בא ואמר לי שהוא רוצה לראות את אבא שלו. אמרתי לו ששניגדל, ייסע לחו"ל ויראה אותו. הוא לא הירפה. במשך חצי-שנה דיבר איתי כל הזמן על אבא אבא אבא. אחרי-כך, בגיל ארבע, התחיל לשקר. הוא המציא לו אבא וסיפר שאבא שלו פעם טייס ופעם חייל, ופעם מת במלחמה חמה (הוא שאל את זה מילד יתום-מילחמה שנמצא איתו בגן). הוא סיפר לגננת שאבא יבוא לקחת אותו מהגן, התחיל לצייר אבא בציורים שלו, ואני הייתי בבעיות.

בכל-זאת, הן מתעוררות? בשיחה עם קבוצת אמהות לא-נשואות, שגיל ילדיהן בן ארבע לעשר, נשאלה השאלה אם זה היה כדאי, האמנם היה שווה לעבור את הסבל, את הקשיים והבעיות ולהביא ילד לעולם שלא במיסגרת הנישואין?

### הילד התחיל לשקר

נורית היא אישה צעירה המחזיקה במישרה בכירה ואחריות באחת מחברות-הייצוא הגדולות בארץ. יש לה תואר אקדמי והיא ילדה את בנה בן החמש כשהיתה בת שלושים. אומרת נורית: "כ- אשר ילדתי את בני לא הייתי מודעת לבעיות שיווצרו בשלב מאוחר יותר. הבאתי בחשבון את הסטיגמה שתדביק לי החברה, אך קיוויתי שהסטיגמה תיעלם עם השנים. הבאתי בחשבון את הבעיות הכלכליות שיהיו לי, וכמובן את הניכור של

דברים שונים מאשר גבר. אם הילד היה יוצא עם גבר החוצה, היה סופג משני הצדדים.

"אני, למשל, מאד כואבת את העובדה שאין מי שישחק איתו כדורגל, שייקח אותו לדיינג' או יישא אותו על הכתפיים. זה חסר לילד. הוא ספורטאי מצטיין וגבר בכל רמ"ח אבריו. הולך מכות והוא ילד בעייתי בגן, אני יודעת. הוא אינו מדבר כלל על אביו, וברגע שילד אומר לו משהו כמו 'אין לך אבא', הוא חוטף ממנו מכות רצח. עד שהחבר שלי עבר לגור איתנו, היה לי קשה מאד. כעת הרבה יותר קל. הילד אומנם עשה בעיות, אך כיוון שהיה זקוק לדמות גברית קיבל את החבר כעבור זמן, וכעת הם חברים טובים.

אותו עכשיו? מה עוד שהוא האב לא יודע כלל שיש לו ילד בעולם? אם כדאי יהיה ללדת מחוץ למיסגרת הנישואין? בוודאי שהיה כדאי. זה לא עניין של כדאיות זה עניין של צורך. הייתי צריכה ללדת, הייתי צריכה להיות אמא, וכעת אני צריכה להתמודד עם הבעיות."

בתיה ילדה מחוץ למיסגרת הנישואין כשהיתה בת 28. קיבוצניקית-לשעבר, ש- מייד אחרי הלידה עזבה את הקיבוץ, מתוך ידיעה כי שם לא תוכל למצוא לה גבר כלכבה. בתיה טוענת כי מלכתחילה הבינה שהילד זקוק לאב. כעת היא חיה עם חבר בתל-אביב, ואס-כי אינם נשואים מתפקד החבר כאב לבנה. היא מספרת: "מובן שיש בעיות, יש המון בעיות. הילד שלי הוא פיקח ותכם מעבר לגילו, והוא כל



דיב אודמן ובתה (מאינגמר ברגמן) האב נתן לילדה את שמו

## מה אומרים לילד הדורש לראות את אביו שאינו קיים?

הוא היה כדאי? עדיין מוקדם להגיד. זה קשה וזאת אחריות עצומה. רק בעוד כמה שנים, כאשר הילד יתבגר ויגלה כלפי יחס עצמאי, לא יחס של תלות, אדע אם זה היה כדאי."

הזמן שואל שאלות. ראשית, ברור לו לחלוטין שבשביל להביא תינוק לעולם צריך להתחנן, או איך אני יכולה להגיד לו שלא התחננתי עם אבא שלו? זה יבלבל אותו לגמרי.

### דרישה לאב בכל מחיר

יאורה היא בעלת בוטיק ואם לילדה בת ארבע. בתה של ליאורה מכי- רה את אביה, שאיתו היא נפגשת לפחות פעם בשבוע. האב גם נושא בתלך מהיר צאותיה הכלכליות של הילדה. אומרת ליאורה: "הבעייה העיקרית שלי בגידולה של בת, שהיא כל הזמן דורשת ממני (המשך בעמוד 54)

"הוא כל הזמן רוצה לראות תמונות שלי עם אביו שאיננו מכיר. יותר מזה, הוא דורש לראות אותי בשימלת כלה. יום אחד הביא סמרטוט לבן מהארון שלי, ואמר: 'אמא, נכון שעם זה התחננתי?' הבעייה העיקרית שלי עם הילד, עד לפני שעברתי לגור עם החבר שלי, היתה הידיעה שאני מעניקה לו — מראש — פחות מלכל ילד אחר. אני לא מדברת על ההיבטים המוסריים שאינם נוגעים לי, אני מדברת על דברים פשוטים כמו למשל היבט גברי על נושאים. כך, למשל, כשאלי יוצאת אתו החוצה, אני מטיבעי כאשר, מביטה על